

Delrapport 1
om
et folkekirkeligt videns- og
studiecenter

Ministeriet for Ligestilling og Kirke
Marts 2012

Indholdsfortegnelse:

1. Udvalgets kommissorium og nedsættelse	3
2. Resumé	5
3. Terminologi og oversigt over folkekirkens udgifter til videns- og studieformål fra 2005 og fremefter	6
3.1. Terminologi	6
3.2. Oversigt over folkekirkens udgifter til videns- og studieformål	12
3.2.1. Ph.d.-afhandlinger og videreuddannelser i akademiske regi	13
3.2.2. Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse og Teologisk Pædagogisk Center.....	14
3.2.3. Folkekirkens kirkemusikskoler	16
3.2.4. Lokallønsfinansierede studieorlovere.....	16
4. Videns- og studiecenterets indholdsmæssige rammer.....	18
4.1. Videns- og studiecenterets indholdsmæssige virksomhed	18
4.2. Foreløbige overvejelser om sammensætning af styrelsen for folkekirkens videns- og studiecenter	21
5. Snitflader og samarbejdsrelationer til folkekirkens uddannelsesinstitutioner og til universiteterne	22
5.1. Etablering af et tværfagligt miljø.....	22
5.2. Foreløbige overvejelser om bemanding af et videns- og studiecenter	23
6. Foreløbige overordnede økonomiske betragtninger	24
7. Udvalgets indstilling.....	25

1. Udvalgets kommissorium og nedsættelse

Kirkeminister Per Stig Møller besluttede at nedsætte et udvalg om et folkekirkeligt forsknings- og studiecenter. Udvalgets kommissorium af 1. juli 2011 blev fastsat således:

Ved brev af 28. april 2011 fremsendte biskop over Københavns Stift Peter Skov-Jakobsen en anmodning til mig om nedsættelse af et udvalg, som skal have til opgave at arbejde med de indholdsmæssige og økonomiske rammer omkring etablering af et Folkekirkens Forsknings- og Studiecenter.

Anmodningen var vedlagt et idéoplæg udarbejdet af:

- Biskop Peter Skov-Jakobsen, Københavns Stift
- Sognepræst Per Bucholdt Andreasen, formand for Den danske Præsteforening
- Biskop Niels Henrik Arendt, Haderslev Stift
- Lektor Ulla Morre Bidstrup, Pastoralseminariet i Århus
- Sognepræst Kirsten Jørgensen
- Biskop Karsten Nissen, Viborg Stift
- Formand Inge Lise Pedersen, Landsforeningen af Menighedsråd
- Sekretariatschef, ph.d. Jørgen Skov Sørensen, Folkekirkens mellemkirkelige Råd.

Idéoplægget støttes af bl.a. biskopperne, Landsforeningen af Menighedsråd og Den danske Præsteforening.

På et møde den 22. juni 2011 drøftedes anmodningen med biskop Peter Skov-Jakobsen, formand for Landsforeningen af Menighedsråd Inge Lise Pedersen, formand for Den danske Præsteforening Per Bucholdt Andreasen og sekretariatschef i Folkekirkens mellemkirkelige Råd Jørgen Skov Sørensen.

Der opnåedes på mødet enighed om at nedsætte et udvalg med Kirkeministeriets departementschef Henrik Nepper-Christensen som formand, og de bag idéoplægget værende initiativtagere som medlemmer.

Derudover anmodes Det Teologiske Fakultet på Københavns Universitet om at udpege et medlem, ligesom de teologiske fagområder under Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet anmodes om at udpege et medlem.

Udvalget sekretariatsbetjenes af Kirkeministeriet.

Udvalget får til opgave inden udgangen af indeværende år, at afgive indstilling til kirkeministeren om de indholdsmæssige og økonomiske rammer for et forsknings- og studiecenter.

Udvalget bedes i denne forbindelse belyse, hvilke økonomiske midler der i dag anvendes i folkekirken til forsknings- og studieformål.

Udvalget bedes også beskrive snitflader og samarbejdsrelationer til øvrige forskningsinstitutioner m.v. i ind- og udland.

Udvalget kan efter behov tilknytte ekstern bistand.

Såfremt udvalgets indstilling kan tiltrædes af kirkeministeren og fører til beslutning om at

arbejde videre med oprettelse af et forsknings- og studiecenter, forudsættes udvalget at videreføre sit arbejde med henblik på at komme med forslag til de fysiske, organisatoriske og styringsmæssige rammer, herunder komme med forslag til eventuel lovgivning. På dette grundlag kan der herefter tages endelig stilling til eventuel oprettelse af et folkekirkeligt forsknings- og studiecenter.

Ved breve af 5. juli 2011, bilagt kopi af kommissoriet af 1. juli 2011, skrev kirkeministeren til initiativtagerne, og anmodede dem om at indtræde i udvalget.

Ministeren anmodede desuden Det teologiske Fakultet på Københavns Universitet om at udpege et medlem, ligesom de teologiske fagområder under Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet blev anmodet om at udpege et medlem.

Samtlige initiativtagere indvilgede i at indtræde i udvalget. Det teologiske Fakultet på Københavns Universitet meddelte, at man udpegede prodekan, professor, dr. theol. Kirsten Busch Nielsen, og de teologiske fagområder under Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet meddelte, at man udpegede lektor, dr. theol. Peter Lodberg.

Udvalget fik således følgende sammensætning:

- Departementschef Henrik Nepper-Christensen, Kirkeministeriet (formand)
- Biskop Peter Skov-Jakobsen, Københavns Stift
- Sognepræst Per Bucholdt Andreasen, formand for Den danske Præsteforening
- Biskop Niels Henrik Arendt, Haderslev Stift
- Lektor Ulla Morre Bidstrup, Pastoralseminariet i Århus
- Sognepræst Kirsten Jørgensen
- Biskop Karsten Nissen, Viborg Stift
- Formand Inge Lise Pedersen, Landsforeningen af Menighedsråd
- Sekretariatschef, ph.d. Jørgen Skov Sørensen, Folkekirkens mellemkirkelige Råd
- Prodekan, professor, dr. theol. Kirsten Busch Nielsen, Det teologiske Fakultet på Københavns Universitet
- Studieleder, lektor, dr. theol. Peter Lodberg, de teologiske fagområder under Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet.
- Afdelingschef Steffen Brunés, Kirkeministeriet

Sekretariatet blev varetaget af chefkonsulent Rasmus Paaske Larsen, Kirkeministeriet.

Udvalget har afholdt i alt 3 møder:

- 5. oktober 2011
- 30. november 2011, samt
- 25. januar 2012.

2. Resumé

I delrapportens *kapitel 3* gøres rede for, at rammerne for et folkekirkeligt videns- og studiecenter skal udformes på en måde, så det ikke underlægges forskningsrådets regler. Det ventes derfor, at et folkekirkeligt videns- og studiecenter ikke selv skal varetage forskning i forskningsrådslovens forstand, men hovedsageligt varetage udredninger og udviklingsopgaver. Et folkekirkeligt videns- og studiecenter bør dog sikres en kontaktoverflade til universiteterne, så forskere herfra efter nærmere aftale kan indgå i centerets virke.

Kapitel 3.1 indeholder desuden en oversigt til anskueliggørelse af, hvor grænsen går mellem på den ene side forskningsrådets særlige regler og på den anden side intentionen bag et folkekirkeligt videns- og studiecenter.

Kapitel 3.2 indeholder bl.a. et overslag over folkekirkens forventede samlede udgift i 2012 til uddannelse, efteruddannelse, studier og forskning, der ventes at beløbe sig til ca. 67 mio. kr. Af disse vurderes mellem 10 og 11 mio. kr. anvendt til øget viden og studieformål.

Kapitlet indeholder desuden en oversigt over biskoppernes kendskab til ph.d.-afhandlinger og videreuddannelser i akademisk regi, der er blevet helt eller delvist finansieret af midler fra bl.a. stiftet eller stiftsrådet i perioden fra og med 2005 og fremefter.

Endvidere indeholder kapitlet en oversigt over de årlige driftsomkostninger i perioden 2007-2010 samt over antallet af årsværk i perioden 2008-2010 for Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse og Teologisk Pædagogisk Center i Løgumkloster.

Endelig indeholder kapitlet en oversigt over de enkelte stifters årlige udgifter til lokallønsfinansierede studieorlovere til præster for perioden 2005-2011.

Kapitel 4 indeholder et oplæg til, hvilke indholdsmæssige rammer der skal fastlægges for et folkekirkeligt videns- og studiecenter.

Det foreslås i *kapitel 4.1*, at centeret aktivt skal opsøge de områder, hvor folkekirkelige interessenter ønsker tilvejebringelse af ny viden eller udvikling.

Centerets medarbejdere skal tilvejebringe ny viden og udvikling ved f.eks. at gennemføre undersøgelser og udarbejde rapporter. Desuden skal centeret udbyde projekter om tilvejebringelse af ny viden og udvikling og tilbyde hel- eller delvis finansiering heraf på nærmere aftalte vilkår. Endvidere skal centeret fungere som kontaktpunkt for eksterne sponsorer, der ønsker helt eller delvist at finansiere tilvejebringelse af ny viden eller udvikling.

Endelig skal centeret medvirke til en hensigtsmæssig formidling af den indvundne viden, så den kommer folkekirken og samfundet til gode.

Kapitel 4.2 indeholder foreløbige overvejelser om sammensætningen af styrelsen for et folkekirkeligt videns- og studiecenter, som vil sikre forbindelsen mellem folkekirkens aktører og centeret og mellem centeret og de etablerede forskningsinstitutioner.

I *kapitel 5* foreslås det, at et folkekirkeligt videns- og studiecenter etableres med 3-4 faste medarbejdere i tilknytning til Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse i enten Aarhus eller København. En sådan placering vil bl.a. understøtte kontakten og samarbejdet mellem centeret, folkekirken, folkekirkens uddannelsesinstitutioner og universiteterne og dermed medvirke til etablering af et stimulerende tværfagligt miljø.

Kapitel 6 indeholder en række foreløbige overordnede betragtninger om økonomi, herunder afsættelse af en selvstændig årlig bevilling på ikke under 5 mio. kr. til løn og drift m.v. af centeret.

Kapitel 7 indeholder udvalgets indstilling om, at kommissoriets fase 2 iværksættes.

3. Terminologi og oversigt over folkekirkens udgifter til videns- og studieformål fra 2005 og fremefter

3.1. Terminologi

På det første møde i udvalget om et folkekirkeligt forsknings- og studiecenter blev der konstateret et behov for, at udvalget kan operere med en fælles forståelse af begrebet ”forskning”.

Baggrunden er, at forskning i Danmark henhører under ressortområdet for Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser og er omfattet af egne regelsæt.

I den forbindelse kan det bl.a. nævnes, at forskningsrådslovens¹ § 1, stk. 6, fastsætter, at Danmarks Forskningspolitiske Råd, Det Frie Forskningsråd og Det Strategiske Forskningsråd sammen med Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed tilsammen skal sikre, at alle statslige forskningsbevillinger, der ikke er basisbevillinger knyttet til bestemte institutioner eller bevillinger til forskningsbaseret myndighedsbetjening, uddeles i åben konkurrence og efter en forskningsfaglig kvalitetsvurdering.

Over for dette forskningsbegreb står den traditionelle folkekirkelige præstegårdsteologi, den lokallønsfinansierede studieorlov for præster samt kurser og efteruddannelse på folkekirkens egne uddannelsesinstitutioner.

Udrednings- og udviklingsprojekter er ikke omfattet af lovgivningen om forskning.

På udvalgets første møde var der enighed om, at idéoplægget vedr. folkekirkens forsknings- og studiecenter, som udformet efter mødet den 26. oktober 2010 hos biskoppen over Københavns Stift, hvilede på en klar forudsætning om, at et evt. folkekirkeligt forsknings- og studiecenter ikke skulle underlægges Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelsers ressort.

Hvis et evt. folkekirkeligt centers virksomhed skulle underlægges forskningsområdets regler, vil det besværliggøre centerets arbejde og således medføre en lang række begrænsninger for centerets muligheder for at leve op til intentionerne bag idéoplægget.

På udvalgets første møde stod det derfor klart, at et evt. folkekirkeligt center ikke skal varetage forskning i forskningsrådslovens betydning af ordet, men hovedsageligt varetage udredninger og udvikling.

Man kan dog godt forestille sig en situation, hvor et folkekirkeligt center kunne have en kontaktflade til universiteterne og anmode dem om at bidrage med forskning, der kan indgå i centerets udrednings- eller udviklingsprojekter.

Endvidere kunne tænkes projektbevillinger, som udbydes efter forskningsrådsloven.

Det blev derfor besluttet, at udvalgets sekretariat skulle udarbejde et oversigtspapir til anskueliggørelse af, hvor grænsen går mellem på den ene side forskningsområdets særlige regler og på den anden side idéoplæggets intention.

Kirsten Busch Nielsen og Peter Lodberg har bidraget til en kvalitetssikring af sekretariatets terminologipapir.

Begrebet ”forskning” kan sprogligt defineres som en videnskabelig undersøgelse af noget, med det formål at erhverve ny viden eller løse et konkret problem².

For klarheds skyld vil venstre søjle i oversigtsskemaet nedenfor ikke have en overskrift, hvor begrebet ”forskning” indgår. I stedet vil overskriften være ”Indsatsområde for øget viden”, da

¹ [Lovbekendtgørelse nr. 1064 af 6. september 2010 om forskningsrådgivning m.v.](#)

² Den her brugte definition stammer fra [Den Danske Ordborg over moderne dansk sprog](#).

denne betegnelse kan anvendes, uanset om der er tale om ”forskning”, som omfattes af forskningsrådets særlige regler, eller ej.

Oversigtsskemaet nedenfor hviler på den forudsætning, at ansøgere til præstestillinger skal være teologiske kandidater (og dermed også bachelorer i teologi) fra et dansk universitet, jf. også [ansættelseslovens § 1, stk. 1, nr. 1](#), og således have gennemgået en forskningsbaseret uddannelse.

Universiteternes bacheloruddannelse i teologi omfatter i praksis 4 år, svarende til 240 ECTS, da adgangskravene omfatter gymnasialt A-niveau i græsk og latin (30+30 ECTS). Dette niveau opnås af de fleste studerende gennem propædeutisk undervisning i tilknytning til bacheloruddannelsen.

På bacheloruddannelsen undervises i teologiens hovedemner og grundproblemer.

Bacheloruddannelsen giver ret til titlen BA i teologi.

Efter endt bacheloruddannelse kan man søge optagelse på kandidatuddannelsen i teologi eller på andre kandidatuddannelser.

Optagelse på bacheloruddannelsen i teologi søges gennem Den Koordinerede Tilmelding (KOT).

Bacheloruddannelsen i teologi hører ressortmæssigt til under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

Universiteternes kandidatuddannelse i teologi er normeret til 2 år, svarende til 120 ECTS. På kandidatuddannelsen i teologi uddybes den indsigt og de færdigheder, der er opnået på den adgangsgivende bacheloruddannelse i teologi.

Uddannelsen i teologi giver ret til titlen cand.theol.

Efter endt kandidatuddannelse er man kvalificeret til at løse et bredt spektrum af opgaver i kirke, kultur og samfund. Uddannelsen kvalificerer også til ph.d.-uddannelse.

Kandidatuddannelsen i teologi hører ressortmæssigt til under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

Indsatsområde for øget viden	Bemærkninger
Pastoralseminarierne	<p>Pastoralseminariet er den danske folkekirkes praktiske præsteuddannelse.</p> <p>Mens den teologiske kandidatuddannelse danner den teoretiske basis for præstestillinger i folkekirken, gives der ved Pastoralseminariet en undervisning, som direkte sigter mod præstegerningens forskellige opgaver.</p> <p>Pastoralseminariet blev oprettet i 1809 ved kgl. resolution og omdannedes 1942 til en selvstændig kursusinstitution under Kirkeministeriet, beliggende i København. I 1972 blev en selvstændig afdeling oprettet i Aarhus.</p> <p>Pastoralseminarierne samler og formidler viden i forbindelse med varetagelse af undervisningen, ligesom der udarbejdes og</p>

	<p>publiceres rapporter og fagbøger m.v.</p> <p>Der er dog ikke tale om forskning, der falder ind under forskningsrådets regler.</p> <p>Pastoralseminarierne hører ressortmæssigt til under Ministeriet for Ligestilling og Kirke. Bestemmelser om pastoralseminariernes organisation og opgave er fastsat i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 1058 af 31. august 2007 om folkekirkens uddannelsesinstitutioner for præster.</p>
<p>Præsternes efteruddannelse</p>	<p>De obligatoriske efteruddannelseskurser er en del af de kirkeministerielle ansættelsesvilkår for nye præster.</p> <p>Overenskomstansatte præster med en beskæftigelsesgrad på under 50 % er ikke pålagt deltagelse, men tilbydes deltagelse.</p> <p>Efteruddannelsen for præster foregår i en vekselvirkning mellem erfaringsbearbejdelse, refleksion over praksis og teologisk inspiration. Ikke mindst er den kollegiale samtale væsentlig.</p> <p>Kurserne tilrettelægges i et samarbejde mellem lektorer og rektorer på Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse og med repræsentanter fra de forskellige efteruddannelseshold.</p> <p>I dette regi indsamles viden og udarbejdes rapporter som f.eks. ”Forandringer i provstierne – provstiernes udvikling og provsternes arbejde”.</p> <p>Der er ikke tale om forskning, der falder ind under forskningsrådets regler.</p> <p>Præsternes efteruddannelse hører ressortmæssigt til under Ministeriet for Ligestilling og Kirke. Bestemmelser om organisation og opgave for præsternes efteruddannelse er fastsat i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 1058 af 31. august 2007 om folkekirkens uddannelsesinstitutioner for præster.</p>
<p>Provsternes efteruddannelse</p>	<p>Provsternes efteruddannelse er sammensat af 4 kurser, som provsten skal gennemføre inden for de 2 første år fra udnævnelsen som provst i folkekirken.</p> <p>Det overordnede formål med uddannelsen er at forsyne provsterne med den viden og de redskaber, de skal bruge for at varetage stillingen i forhold til dens etablerede opgaver og de ledelses- og udviklingsmæssige udfordringer.</p> <p>Kurserne bliver tilrettelagt af et kursusudvalg sammensat af repræsentanter for Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse, Kirkeministeriet og Provsteforeningen.</p> <p>Rektor og lektorer fra Pastoralseminariet leder kurserne og deltager i kurserne. Hermed skabes udveksling mellem provsteuddannelsen og efteruddannelsen af præster, som danner grundlag for det samarbejde, der er med provsterne i forbindelse med efteruddannelsen af nyansatte præster.</p>

	<p>Underviserne hentes fra Kirkeministeriet, provstierne og stiftsadministrationerne. Derudover indhentes en række ledelseskonsulenter med tilknytning eller særlig interesse for ledelse i folkekirken. Under forløbet deltager Den danske Præsteforening, Folketingets Ombudsmand samt Nationalmuseet.</p> <p>Der er ikke tale om forskning, der falder ind under forskningsområdets regler.</p> <p>Provsternes efteruddannelse hører ressortmæssigt til under Ministeriet for Ligestilling og Kirke. Bestemmelser om provsternes efteruddannelse er fastsat i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 1058 af 31. august 2007 om folkekirkens uddannelsesinstitutioner for præster.</p>
<p>Biskoppernes efteruddannelse</p>	<p>Siden 1997 har der bestået en model for kursusvirksomhed for biskopper³. Ministeriet for Ligestilling og Kirke varetager sekretariatet og står herunder for den praktiske tilrettelæggelse og fungerer som kontakt til baggrundsgruppen.</p> <p>Baggrundsgruppen består af 4 personer: To biskopper, en repræsentant fra ministeriet og en repræsentant fra sekretariatet.</p> <p>Pastoralseminariet i København er uddannelsessekretariat, der tager initiativ til indkøb af kurser og gæstelærere samt afsøgning af markedet for egnede kursustilbud i ind- og udland.</p> <p>Efteruddannelsen kan finde ske som 'spot-kurser' i forbindelse med bispesamråd.</p> <p>Desuden administrerer biskopperne selv en studieorlovsordning efter nærmere retningslinjer fastsat af Ministeriet for Ligestilling og Kirke. Det følger bl.a. af disse retningslinjer, at en biskop skal indsende en kortfattet redegørelse for projektets forløb og resultat til ministeriet efter orlovens afslutning.</p> <p>Der har desuden været tradition for, at der ca. hvert 2. år afholdes et seminar for biskopperne, hvor relevante emner i relation til biskoppernes arbejde er blevet behandlet.</p>
<p>Præstegårdsteologi</p>	<p>Typisk erfaringsbaseret teologisk viden, som den enkelte præst har opnået gennem sit virke, ofte i lyset af den pågældendes egne interesser for bestemte teologiske emner.</p> <p>Såfremt der sker en formidling af præstegårdsteologi, sker det typisk i form af artikler i fagblade og mindre bogudgivelser m.v.</p> <p>Der er dog eksempler på, at præstegårdsteologi har resulteret i disputatser.</p> <p>Der er som hovedregel ikke tale om forskning, der falder ind under forskningsområdets regler.</p>

³ Denne model er beskrevet mere detaljeret på side 187 ff. i betænkning nr. 1503 / 2008.

	<p>Præstegårdsteologi er ikke en tjenestepligt, og er ikke som sådan underlagt lovregulering.</p> <p>Der sker ikke nogen systematisk indsamling af viden om resultaterne af præstegårdsteologien.</p>
<p>Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster (TPC)</p>	<p>TPC uddanner og efteruddanner præster og undervisere i folkekirken samt ledere og medarbejdere i det frivillige kirkelige arbejde.</p> <p>TPC underviser i almenteologiske og praktisk-teologiske fag samt hertil relevante fagområder.</p> <p>Desuden udøver og formidler TPC praktisk-teologisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed og fungerer som folkekirkens videns-, rådgivnings- og koordineringscenter inden for praktisk teologi og pædagogik.</p> <p>TPC samarbejder med beslægtede institutioner i Danmark og understøtter folkekirkens kontakt med skoleverdenen og varetager mellemkirkelige og internationale forbindelser på det pædagogiske område på folkekirkens vegne.</p> <p>Der kan nedsættes arbejdsgrupper til løsning af særlige opgaver, afholdes kurser og seminarer for udpegede deltagere og gennemføres kursusrækker med præster og andre med særlige uddannelsesbehov.</p> <p>TPC arbejder systematisk-teologisk med pædagogik og udvikler og formidler pædagogiske principper, metoder og hjælpemidler til brug i folkekirkelige sammenhænge. Det sker ved studier og ved analyse- og forsøgsvirksomhed, ofte i forbindelse med nedsættelse af projektgrupper.</p> <p>Desuden yder TPC rådgivning og støtte i forbindelse med pædagogiske studieprojekter og initiativer til gavn for folkekirken. Det kan f.eks. dreje sig om rådgivning, litteraturvejledning og hjælp til at tilrettelægge studieprogrammer for enkeltpersoner og grupper.</p> <p>Der er ikke tale om forskning, der falder ind under forskningsrådets regler, hverken for kursister eller undervisere.</p> <p>TPC hører ressortmæssigt til under Ministeriet for Ligestilling og Kirke. Bestemmelser om TPC's organisation og opgave er fastsat i Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 1058 af 31. august 2007 om folkekirkens uddannelsesinstitutioner for præster.</p>
<p>Lokallønsfinansieret studieorlov for præster</p>	<p>For præster kan der mellem biskop og Præsteforening aftales tjenestefrihed for en periode (typisk 3 måneder) til fordybelse i et aftalt emne.</p> <p>Ordningen kan ses som en struktureret videreførelse af den traditionelle præstegårdsteologi.</p>

	<p>Typisk indgår det i aftalen, at resultatet af studieorloven skal stilles til rådighed for andre dele af folkekirken i den udstrækning, det er praktisk muligt.</p> <p>Præsten har pligt til at afrapportere forløbet af studieorloven til biskoppen.</p> <p>Der sker kun i begrænset omfang systematisk opsamling og distribuering af resultaterne af studieorlovsprojekter.</p> <p>Der er ikke tale om forskning, der falder ind under forskningsrådets regler.</p>
Studieorlov finansieret af stiftsrådsmidler	Af det bindende stiftsbidrag ydes penge til efteruddannelse af præster, og i et tilfælde er der ydet midler til et ph.d.-projekt.
Videreuddannelse	<p>Eksempler på videreuddannelser kan f.eks. være diplomuddannelser eller masteruddannelser fra universitetet.</p> <p>En diplomuddannelse er en videregående kompetencegivende deltidsuddannelse på bachelorniveau. En masteruddannelse er en forskningsbaseret efter- og videreuddannelse på kandidatniveau.</p> <p>At masteruddannelsen er forskningsbaseret betyder, at uddannelsen er forankret i et forskningsmiljø på universitetet, og at undervisningen er tilrettelagt af forskere.</p> <p>Ressortmæssigt hører området til under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.</p>
Folkekirken Videns- og Studiecener	<p>Et sådant center skal systematisk opsamle viden om resultaterne af præstegårdsteologi og studieorlovsprojekter, hvor det er relevant, og stille resultaterne til rådighed for folkekirken.</p> <p>Centeret kan direkte eller indirekte efter opdrag fra folkekirken interessenter og myndigheder foretage indsamling af viden og udarbejde udredninger om kirkelige og samfundsmæssige forhold.</p> <p>Endelig kan et sådant center udgøre grænsefladen mellem folkekirken og universiteterne med henblik på, at ph.d. projekter kan gennemføres i tilknytning til centeret, og således at eventuelle forskningsmidler kanaliseres i henhold til lovgivningen om forskningsrådene.</p>
Videnskabelig afhandling på ph.d.-niveau eller derover	<p>Det er forskeruddannelsens mål at udvikle den studerendes kompetence til videnskabeligt arbejde på internationalt niveau og i samspil med internationale forskningsmiljøer.</p> <p>Den ph.d.-studerende arbejder under sit studium med et originalt videnskabeligt projekt og skal ved studiets afslutning fremlægge enten én samlet større afhandling eller en samling mindre publicerede eller publicerbare arbejder, der er indrammet af en</p>

	<p>indførende indledning og en samlende konklusion.</p> <p>Under studiet har den ph.d.-studerende krav på og pligt til at modtage vejledning fra en eller flere anerkendte forskere; hovedvejlederen er en af universitetets fastansatte akademiske medarbejdere.</p> <p>Videnskabelige afhandlinger på ph.d-niveau eller derover gennemføres i henhold til de regler, der er fastlagt i det pågældende universitets overordnede regelsæt og det relevante fakultets supplerende regler. Ph.d.-studiet er normeret til tre års fuldtidsstudium (3 x 60 ECTS).</p> <p>Ressortmæssigt hører området til under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.</p>
Kirkeministeriet eller folkekirkelige myndigheder tilbyder at finansiere videnskabelig forskning	Såfremt Kirkeministeriet eller folkekirkelige myndigheder tilbyder at finansiere videnskabelig forskning, vil sådan forskning ressortmæssigt høre til under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

3.2. Oversigt over folkekirkens udgifter til videns- og studieformål

Folkekirkens samlede årlige forbrug til uddannelse, efteruddannelse, studier og forskning ventes for 2012 at udgøre følgende beløb:

Forbrugsområde	Forventet udgift i 2012
Præsters uddannelse og efteruddannelse	Ca. 32.000.000 kr.
Kirkemusikskoler	Ca. 20.500.000 kr.
Lokallønsfinansierede studieorlovs	Ca. 8.500.000 kr.
Andet (skønsmæssigt) ⁴	Ca. 6.000.000 kr.
Forventet udgift i alt i 2012	Ca. 67.000.000 kr.

Udgiften til præsters uddannelse og efteruddannelse er det samlede budgettal for 2012 for TPC og Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse i hhv. København og Aarhus (herefter FIP, der omfatter Pastorseminarierne samt efteruddannelserne for præster og provster).

Tallet for kirkemusikskolerne er ligeledes budgettallet for 2012.

⁴ Omfatter kirkekasser, Kompetencefonden, stiftsbidrag m.v.

Beløbet for lokallønsfinansierede studieorlovs svarer til det samlede forbrug for 2011, jf. oversigten nedenfor i kapitel 3.2.4.

Posten ”Andet (skønsmæssigt)” er en fremskrivning af de godt 5,7 mio. kr., der ifølge betænkning 1503/2008⁵ var i årlige omkostninger til præsteefteruddannelse, som finansieres af andre kasser m.v. end fællesfonden. Udvalget anslår, at ca. 1 mio. kr. af dette beløb har finansieret ph.d.-afhandlinger og masterafhandlinger, mens resten vedrører finansiering af korte kurser for menighedsrådsmedlemmer, der vil falde uden for et videns- og studiecenters opgaver.

I forbindelse med udvalgets arbejde har ministeriet anmodet biskopperne, TPC, FIP og kirkemusikskolerne om bidrag, der kan give udvalget mulighed for at skabe et nærmere overblik over, hvilke økonomiske midler der i dag anvendes i folkekirken til forøgelse af viden og til studieformål.

Ministeriet udbad sig oplysninger om de årlige udgifter i perioden fra og med 2005.

Det understreges, at en nøjagtig opgørelse af, hvad folkekirken samlede udgift til forøgelse af viden og til studieformål er, kun vanskeligt lader sig foretage.

Det er imidlertid udvalgets vurdering på baggrund nedenstående og de modtagne redegørelser, at folkekirken vil skulle anvende et sted mellem 10 og 11 mio. kr. til erhvervelse af forøget viden samt studieformål i 2012.

I det følgende vil de modtagne tilbagemeldinger blive gennemgået til nærmere belysning af udgifterne på de forskellige områder.

3.2.1. Ph.d.-afhandlinger og videreuddannelser i akademiske regi

Biskopperne blev anmodet om at oplyse, om midler fra stiftet eller stiftsrådet i perioden fra og med 2005 og fremefter har finansieret eller delfinansieret ph.d.-studier (både afsluttede og igangværende).

De blev desuden anmodet om at oplyse, om de havde kendskab til fondsfinansierede forsknings- og videreuddannelsesprojekter i perioden fra 2005 og fremefter, der vurderedes at kunne være relevante for udvalgets arbejde.

Biskoppen over Københavns Stift oplyser, at der af Stiftsfonden er givet enkelte tilskud til gennemførelse af en masteruddannelse i Mediation og en masteruddannelse i Humanistisk Palliation. Størrelsen af de pågældende enkelte tilskud eller tidspunktet for tilskuddene er ikke oplyst.

Biskoppen over Københavns Stift oplyser desuden, at en af stiftets præster af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland er bevilget et 3-årigt ph.d.-studie i perioden 1. juli 2010 – 30. juni 2013 med emnet ”Livsværdier i Nuuks Herrnhutiske menighed 1733-1900”.

Biskoppen over Helsingør Stift oplyser, at stiftet den 1. februar 2008 fik overført en præst fra Lolland-Falsters Stift (se nedenfor), som var i gang med et ph.d.-studium. Emnet for afhandlingen er en sammenligning af et udvalg af prædikener hos Bernhard af Clairvaux (1090-1153) med et udvalg af prædikener hos P. G. Lindhardt (1910-1988).

Præsten påbegyndte studiet den 1. februar 2006 og forventes at være færdig i første halvår af 2012.

Stiftet finansierer præstens ph.d.-studium således, at hun har tjenestefrihed med løn for så vidt angår 50 % af sognepræstestillingen med henblik på færdiggørelse af ph.d.-studiet.

⁵ Se betænkning 1503, side 138.

Biskoppen over Roskilde Stift oplyser, at der efter bevilling fra stiftsrådet i 2011 er ydet et tilskud på 25.000 kr. til Pastorseminariet i Århus, hvor en sognepræst er optaget på en erhvervs ph.d. i perioden 2011-2013. Emnet er ”Hvad menigheden hører. En empirisk undersøgelse af menighedens reception af prædikenen under gudstjenesten i den danske folkekirke”.

Biskoppen over Roskilde Stift oplyser desuden, at der i 2011 er ydet et samlet tilskud på 55.000 kr. af det bindende stiftsbidrag til 13 af stiftets præster, der deltog i kurset ”Kald og kompetence”, udbudt af Åbent Universitet.

Biskoppen over Lolland-Falsters Stift oplyser, at stiftet i perioden 1. august 2005 – 1. februar 2008 i alt betalte 385.600 kr. til en af stiftets præsters ph.d.-projekt om kærlighedsmetaforik. Bidraget dækkede en kvote 50 af en fuldtidsstilling til ph.d.-studiet (378.100 kr.) samt deltagelse i studierelaterede konferencer (7.500 kr.). Præsten blev den 1. februar 2008 overført til Helsingør Stift, jf. ovenfor.

Biskoppen over Fyens Stift oplyser, at en sognepræst i 2008 fik tildelt 150.000 kr. fra Kompetencefonden til dækning af udgifter i forbindelse med en Master of Public Management uddannelse på Syddansk Universitet.

Biskoppen over Aalborg Stift oplyser, at der af præstebevillingen i Aalborg Stift foretages en delfinansiering af et ph.d.-studium. Studiet afvikles på deltid og kører derfor over perioden 2004-2011, hvor studiet afsluttes. Temaet for studiet er ”Det Gamle Testamente”, og den samlede udgift for stiftet for årene 2004-2010 udgør i alt 638.591 kr. Hertil kommer udgiften for 2011, men stiftet har endnu ikke modtaget endelig faktura herfor fra Aarhus Universitet.

Biskoppen over Århus Stift oplyser, at der af det bindende stiftsbidrag sker en delvis finansiering af et ph.d.-projekt om ”Køn, kognition og kristendom”. I 2008 og 2009 udgjorde den delvise stiftsfinansiering 211.000 kr. hvert år, og i 2010 udgjorde den 228.000 kr. Studiet udløber den 27. marts 2014, hvor det samlede tilskud vil løbe op i 1.423.000 kr.

3.2.2. Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse og Teologisk Pædagogisk Center

Både FIP og TPC har i deres besvarelser peget på vanskeligheden ved som anmodet at opgøre deres aktiviteter i henhold til Forsknings- og Innovationsstyrelsens definitioner på forskning, udvikling og innovation. Det fremhæves i denne forbindelse eksempelvis, at der i henhold til de anvendte regnskabsprincipper først fra regnskabsåret 2011 er afsat økonomiske ressourcer til erhvervelse af forøget viden. Det fremgår endvidere af besvarelserne, at de anførte udgifter vedrører perioder, der strækker sig over flere kalenderår.

FIP har derfor i stedet lagt vægt på Forsknings- og Innovationsstyrelsens definition på anvendt forskning og (grund)forskning og herefter opregnet en række større projekter, hvis resultater er offentliggjort i udgivelser o. lign.

På denne baggrund har FIP opgjort udgifterne i sin opgørelsesperiode til ca. 1.133.000 kr. (inklusive et projekttilskud (2011) fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen på 659.000 kr.), men samtidig fremhævet, at f.eks. udfærdigelsen af 26 forskningsrelaterede artikler ikke er finansieret af en tilsvarende budgetpost. FIP bemærker, at der på aktivitetsbudgettet for 2011 er afsat 5 % af faste underviseres tid til forskning, svarende til ca. 200.000 kr.

TPC anfører i sin opgørelse, som dækker årene 2007 - 2011, at det ikke er muligt at foretage en særskilt opgørelse af institutionens udgift til forskning i henhold til Forsknings- og Innovationsstyrelsens definition.

Udvalget har fundet det hensigtsmæssigt at knytte FIP og TPC's besvarelser nærmere sammen med relevante regnskabsmæssige oplysninger om de pågældende institutioner.

Nedenstående tabel opregner årlige, ordinære driftsomkostninger vedrørende FIP og TPC i perioden 2007-10⁶:

År	2007	2008	2009	2010
Driftsomkostning (mio. kr.)	24,4	27,8	29,7	31,1
Heraf personaleomkostning (mio. kr.)	15,3	15,5	16,7	16,9

Det følger af tabellen, at personaleomkostningerne gennemsnitligt har udgjort ca. 60 % årligt i perioden.

Nedenstående tabel opregner antallet af årsværk beskæftiget ved FIP og TPC i perioden 2008-10⁷:

År	2008	2009	2010
Fastansatte undervisere/forskere	13,46	13,53	14,04
Time-og gæstelærere	5,60	5,90	6,60
Administrativt ansatte	8,20	8,70	8,93
I alt	27,26	28,13	29,57

Det følger af tabellen, at de fastansatte undervisere/forskere procentuelle andel de samlede årsværk gennemsnitligt har udgjort ca. 50 % årligt i perioden.

Det må efter udvalgets opfattelse antages, at ikke under 5 % og ikke over 15 % af en undervisningsmedarbejders tid hos FIP og TPC medgår til aktiviteter vedrørende erhvervelse af forøget viden og studieformål.

Som anført i tabellen ovenfor under 3.2. er det relevante budgettal for 2012 ca. 32 mio. kr.

Lægger man til grund, at ca. 60 % heraf er personaleomkostninger (ca. 19 mio. kr.), hvoraf ca. 50 % (ca. 9,5 mio. kr.) er udgifter til fastansatte undervisere/forskere, følger det, at der i 2012 kan forventes anvendt mellem 475.000 kr. og 1.425.000 kr.

⁶ Fra institutionernes årsrapporter.

⁷ Fra institutionernes årsrapporter.

3.2.3. Folkekirkens kirkemusikskoler

Det fremgår af besvarelsen fra henholdsvis Løgumkloster, Vestervig og Sjællands Kirkemusikskoler, at – om end de bl.a. gennem lærernes ansættelsesaftaler har fokus på erhvervelse af forøget viden – ikke har været engageret i egentlige forskningsprojekter.

Udvalget konstaterer på denne baggrund, at kirkemusikskolerne ikke kan forventes at skulle afholde sådanne udgifter i 2012.

3.2.4. Lokallønsfinansierede studieorlovere

Til brug for udvalgets arbejde har Ministeriet for Ligestilling og Kirke indhentet oplysninger fra biskopperne om de lokallønsfinansierede studieorlovere for perioden fra og med 2005 og fremefter.

I skemaet nedenfor bringes en sammenskrevet oversigt over de modtagne oplysninger om udgiften til præsters lokallønsfinansierede studieorlovere, fordelt på hhv. stifter og årstal.

Opmærksomheden henledes særsomt på, at biskopperne over Helsingør og Ribe Stifter har oplyst, at en del studieorlovere i perioden blev påbegyndt i november eller december et givent år. Da de alle strakte sig over 3 måneder, blev de færdiggjort i hhv. februar eller januar det følgende år. I oversigten nedenfor er disse delte studieorlovere henført under det kalenderår, hvor 2 af de pågældende orlovers 3 måneder var placeret.

Udgifter (t.kr.) til lokallønsfinansierede studieorlovere til præster fordelt på stifter og årstal								
STIFT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	I ALT
Kbh.	519	509	974	831	1.103	1.089	951	5.997
Hels.	887	597	1.450	1.303	1.304	870	1.313	7.724
Rosk.	296	400	940	1.021	1.400	1.245	1.106	6.408
L.-F.	211	277	258	271	296	216	204	1.735
Fyen	308	379	496	996	638	860	779	4.458
Aalborg	210	308	969	996	900	1.048	745	5.179
Viborg	556	411	387	517	607	627	963	4.068
Århus	412	691	700	821	952	910	984	5.473
Ribe	207	493	617	598	538	790	670	3.913

Hadersl.	199	303	403	610	645	667	739	3.566
SUM	3.805	4.368	7.195	7.966	8.384	8.325	8.457	48.523

Biskoppen over Københavns Stift har desuden oplyst, at en overenskomstansat præst i 2009 har været på 3 måneders orlov uden løn til gennemførelse af ”En undersøgelse af baggrunden for etnisk minoritetsunges kriminalitet og betydningen af gruppesamtaler til opbygning af selvtillid og social integration”. Orlovsperioden blev finansieret af TrygFonden med 100.000 kr.

Biskoppen over Helsingør Stift oplyser, at en provst i perioden 1. maj 2006 til 1. maj 2008 var bevilget tjenestefri uden løn for 75 % af en fuldtidsstilling som sognepræst med henblik på projektet ”Den fornyede salmesang i Danmark 1815-1875. Salmesangen som nationalromantisk projekt”, finansieret af Carlsbergfondet.

Det bemærkes i denne forbindelse, at studieorlov falder fint i tråd med den her anvendte terminologi. Resultatet – eller produktet om man vil – af en præsts studieorlov vil og bør således være egnet til at forøge viden hos en bredere kreds i folkekirken og evt. også i det øvrige samfund.

4. Videns- og studiecenterets indholdsmæssige rammer

Folkekirken ventes i 2012 i alt at bruge ca. 67 mio. kr. på drift af uddannelsesinstitutioner og gennemførelse af uddannelse og efteruddannelse m.v. Af dette beløb vurderes det, at mellem 10 og 11 mio. kr. anvendes alene på studier og forøgelse af viden, jf. kapitel 3.2.

Et videns- og studiecenter skal medvirke til, at folkekirkens anvendelse af ressourcer understøtter tilvejebringelse af relevant og anvendelig viden både for folkekirken i bred forstand og for samfundet som sådan.

Et videns- og studiecenter må desuden medvirke til, at den indvundne viden formidles og gøres let tilgængelig for så brede kredse i folkekirken og samfundet som muligt.

Snitflader og samarbejdsrelationer mellem et folkekirkeligt videns- og studiecenter og andre forskningsinstitutioner skal understøtte disse målsætninger. Dette må afspejles i sammensætningen af et folkekirkeligt videns- og studiecenter.

Endelig skal et folkekirkeligt videns- og studiecenter fungere som rekvirent for undersøgelser og rapporter, som folkekirkens interessenter har behov for.

En sådan virksomhed forudsætter en vis selvstændig økonomi.

4.1. Videns- og studiecenterets indholdsmæssige virksomhed

Centerets opgaver bør koncentreres i følgende områder:

Aktiv opsøgning af og modtagelse af efterlysninger om områder, hvor folkekirkelige interessenter ønsker tilvejebringelse af ny viden eller udvikling		
Centerets medarbejdere tilvejebringer ny viden og udvikling, f.eks. ved gennemførelse af undersøgelser og udarbejdelse af rapporter m.v.	Centeret udbyder projekter om tilvejebringelse af ny viden og udvikling, og tilbyder hel- eller delfinansiering heraf på nærmere aftalte vilkår	Centeret fungerer som kontaktpunkt for en ekstern sponsor, der ønsker helt eller delvist at finansiere tilvejebringelse af ny viden eller udvikling
Centeret medvirker til en hensigtsmæssig formidling af den indvundne viden, så den kommer folkekirken og samfundet til gode		

Som en ikke udtømmende række eksempler på emner og projekter som et folkekirkeligt videns- og studiecenter kan tænkes at beskæftige sig med, kan f.eks. nævnes:

- Evaluering af forsøgsordning med forskellige modeller for konfirmandundervisning i Viborg Kommune
- Laboratorium: Sprog for tro – et udviklingsprojekt om etablering og facilitering af samtaler om tro og kristendom
- Anvendelse af det udvidede læringsbegreb i konfirmationsforberedelse blandt præsterne

- Debat der batter – et debat- og udviklingsværktøj der sætter kirke og kristendom i debat
- Nydanskere i folkekirken – et interviewbaseret inspirationsmateriale
- Folk og folkekirke. Kulturanalytiske, kvalitative studier af forholdet mellem folk og kirke. Kirken i senmoderniteten. Kirken og samfundet / kirken i det offentlige rum. Kirken som politisk agent. Diakoni og socialpolitik. Kirken mellem ateisme og fundamentalisme. Hvordan spiller kirke- og foreningsliv sammen i de danske landsogne?
- Folkekirken og de andre konfessioner og religioner. Religionsteologi, religionsdialog og missionsteologi – folkekirkens forhold til og reaktion i mødet med andre trossamfund. Økumeni. Kirken i verden og folkekirken som en del af verdensomspændende lutherdom. Folkekirken som integrationsbærer.

Eksemplerne ovenfor er hentet blandt ansøgningerne til Folkekirkens Udviklingsfond 2012, samt blandt idéerne om mulige projekter for et folkekirkeligt videns- og studiecenter, som blev drøftet på mødet hos biskoppen over Københavns Stift den 26. oktober 2010.

Som anført skal centeret aktivt opsøge og modtage forslag vedrørende områder, hvor folkekirkelige interessenter ønsker ny viden eller udvikling.

På baggrund af disse forslag skal videns- og studiecenteret sørge for kontinuerligt at opdatere en digital emneoversigt. Emneoversigten skal løbende vedligeholdes af videns- og studiecenterets faste medarbejdere som en dynamisk oversigt.

For at sikre maksimal opmærksomhed om emneoversigten, bør den sikres en bred offentliggørelse på både inter- og intranettet, herunder på stifternes hjemmesider, Kirkeministeriets hjemmeside og på folkekirken.dk.

På baggrund af emneoversigten skal centeret medvirke til at tilvejebringe den viden og udvikling, der efterlyses i folkekirken. Det kan bl.a. ske ved, at centerets medarbejdere selv står for at gennemføre undersøgelser, udarbejder materiale, skriver rapporter m.v., hvorved ny viden og udvikling tilvejebringes.

Emneoversigten skal imidlertid ikke blot udgøre referencerammen for, hvad centerets egne medarbejdere skal arbejde for at tilvejebringe af ny viden og udvikling for folkekirken.

Emneoversigten kan også danne grundlag for, at centeret udbyder visse emner, så tilvejebringelsen af ny viden og udvikling sker ved, at eksterne parter retter henvendelse til centeret og tilbyder at forestå projekter med henblik på at opnå den ønskede viden eller udvikling. Sådanne eksterne parter kan f.eks. være præster, teologer med ansættelse uden for folkekirken eller andre kvalificerede med en baggrund, som efter centerets vurdering er fagligt/professionelt relevant for det konkrete projekt.

Såfremt centeret vurderer, at en eller flere ansøgere er egnede og kvalificerede til det konkrete projekt, kan centeret indgå nærmere skriftlig aftale med den eller de pågældende om de relevante forhold, herunder projektformulering og projektafgrænsning, projektperiode og frister for projektopfølgning, aflevering af projektets resultat, forhold vedrørende økonomisk støtte m.v.

I tilfælde, hvor de omhandlede emner medfører forskning i henhold til lov om forskningsrådgivning m.v., skal centeret foranledige, at opslag formidles gennem forskningsrådene.

Centeret skal også kunne fungere som kontaktpunkt, såfremt en ekstern part – f.eks. et menighedsråd – ønsker at sponsere et konkret videns- eller udviklingsprojekt.

Projektet kan naturligvis tænkes at fremgå af den emneoversigt, som centeret løbende vedligeholder, men dette er ikke en betingelse.

Det må forventes, at den eksterne sponsor typisk vil have en særlig interesse i at fremme tilvejebringelsen af ny viden eller udvikling på netop dét konkrete område.

Såfremt centeret modtager tilbud om sponsorat af sådanne projekter, og projektet i øvrigt ligger inden for rammerne af, hvad centeret i øvrigt kan beskæftige sig med, kan centeret medvirke til en realisering af projektet.

Realiseringen af et sådan sponsoreret projekt kan både tænkes at ske ved centerets egne medarbejdere eller ved, at centeret udbyder projektet, jf. ovenfor.

Efterspørgsel af ny viden vil også kunne fremsættes af en myndighed, således at videns- og studiecenteret kan yde myndighedsbetjening inden for sit område.

I den forbindelse må det forventes, at videns- og studiecenterets styrende organ skal fastsætte nærmere principper for myndighedsbetjening, herunder hvis der er tale om en myndighed uden for folkekirken.

I den kirkelige debat er det tidligere blevet anført, at folkekirkens forhold i dag for en stor dels vedkommende alene er beskrevet gennem fragmenteret viden, der ikke finder et fælles udtryk og derfor ikke kommer hverken det danske samfund eller folkekirken til gode.

I dag forekommer det således ofte, at allerede indvunden viden – f.eks. fra præsternes lokallønsfinansierede studieorlovere – ikke kommunikeres videre, så den kan komme andre til gode, heller ikke, hvor en sådan videre kommunikation ville være relevant.

Et folkekirkeligt videns- og studiecenter skal derfor også medvirke til at sikre, at indvunden viden formidles til og stilles til rådighed for så brede kredse i folkekirken og samfundet som muligt, så det gøres let at anvende den indvundne viden.

Der er i den forbindelse særligt to fokusområder for centeret:

1. Indhentning og formidling af allerede eksisterende viden, der ikke er alment tilgængelig.
2. Indhentning, udvikling og formidling af ny viden, efterhånden som den opnås, f.eks. som følge af færdiggjorte projekter fra centerets emnekatalog, opsamling og formidling af viden fra præsternes lokallønsfinansierede studieorlovere, henvisninger til relevante videnskabelige publikationer m.v.

Man kan sige, at formidling af allerede eksisterende viden handler om det, folkekirken ved, at man ved, men hvor der ikke for tiden består en optimal fælles adgang til den pågældende viden.

I dag stilles som udgangspunkt krav om, at en præst på lokallønsfinansieret studieorlov skal afrapportere orlovens forløb til biskoppen. Denne afrapportering sker i dag ikke altid på en måde, hvor den opnåede viden kan formidles videre, hvis det er relevant.

I nogle tilfælde bruges orloven til udfærdigelse af manuskripter, der sidenhen bliver offentligt tilgængelige som videnskabelige publikationer eller fagbøger. En sådan videnskabelig eller kommerciel formidling af studieorlovens resultater er dog ikke den typiske.

I praksis vil der oftere være tale om, at en præst under lokallønsfinansieret studieorlov f.eks. har udarbejdet nyt konfirmationsmateriale til børn med indlæringsvanskeligheder, har foretaget en undersøgelse af, hvordan kirken kan møde de kirkefremmede, eller f.eks. har gennemført en undersøgelse af, hvilke udfordringer man stilles over for, når man skal yde sjælesorg til børn m.v., og at disse resultater ikke formidles videre til en bredere kreds, f.eks.

uden for præstens eget provsti, eller måske endda ikke engang uden for præstens eget pastorat.

I sådanne situationer må centeret medvirke til, at den opnåede viden eller de opnåede resultater gøres alment tilgængelige for en bredere kreds. Det kan f.eks. gøres ved, at man anmoder om, at resultatet af de pågældende studieorlover gøres alment tilgængeligt.

Biskopperne bør i den forbindelse fremover sikre sig, at aftaler om præsters lokallønsfinansierede studieorlover, hvor det er relevant, i højere grad stiller krav om, at den viden/de resultater som orloven resulterer i, skal præsenteres på en måde, der er egnet til videreformidling til såvel folkekirken som den øvrige del af samfundet.

Det må desuden forudsættes, at et videns- og studiecenter løbende modtager relevante resultater, rapporter og andre publikationer fra folkekirkens uddannelsesinstitutioner, når de gennemfører undersøgelser af f.eks. provstiernes udvikling og provsternes arbejde, eller af nye præsters oplevelse af deres arbejdsplads m.v.

Centeret skal endvidere fungere som et kompetencecenter, hvor man let kan få et opdateret overblik over, 'hvem der ved hvad'. Hvis man lokalt vil holde en sogneaften om et givent emne, skal videns- og studiecenteret være i stand til at give oplysninger om, hvem der f.eks. kan holde et oplæg om et sådant emne.

4.2. Foreløbige overvejelser om sammensætning af styrelsen for folkekirkens videns- og studiecenter

Centerets styrelse bør bestå af repræsentanter fra:

- Biskopperne
- Landsforeningen af Menighedsråd
- Den danske Præsteforening
- Danmarks Provsteforening
- Folkekirkens uddannelsesinstitutioner
- Det Teologiske Fakultet på Københavns Universitet og De teologiske fagområder under Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet
- De Frie Kirkelige Organisationer i Folkekirken (FKOF)

Derved sikres både forbindelsen mellem folkekirkens aktører og centeret, og mellem centeret og de etablerede forskningsinstitutioner.

Universiteterne kan derigennem være behjælpelige til at formidle kontakt mellem folkekirken og den del af universiteterne, der ligger uden for de teologiske fagområder, i de situationer, hvor en sådan kontakt er formålstjenlig.

Det kan eventuelt overvejes, om Ministeriet for Ligestilling og Kirke bør indgå i styrelsen.

Bestyrelsen for folkekirkens efteruddannelse for præster nåede på et møde i januar 2012 i enighed frem til, at man gerne ser, at der oprettes en enhedsorganisering af folkekirkens efteruddannelsesinstitutioner for præster.

Udvalget om et folkekirkeligt videns- og studiecenter finder, at en sådan enhedsorganisering af folkekirkens efteruddannelsesinstitutioner for præster nødvendigvis må tænkes sammen med et kommende folkekirkeligt videns- og studiecenter.

5. Snitflader og samarbejdsrelationer til folkekirkens uddannelsesinstitutioner og til universiteterne

Den danske folkekirke har en meget decentral organisatorisk opbygning med ca. 2.200 sogne, der dækker hele landet.

Desuden er folkekirkens nuværende uddannelsesinstitutioner placeret forskellige steder i landet. TPC ligger i Løgumkloster, Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse er placeret i henholdsvis Aarhus og København. Hertil kommer de tre kirkemusikskoler i Roskilde, Vestervig og Løgumkloster.

Hertil kommer Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet og de teologiske fagområder ved Aarhus Universitet.

Folkekirkens uddannelsesinstitutioners virksomhed er i dag fokuseret på pastorale opgaver. Det er således kun sjældent, at de behandler fagområder uden for teologien som f.eks. sociologi, antropologi, jura, økonomi eller lignende.

Med andre ord råder folkekirken kun i begrænset omfang over de faglige forudsætninger for at tilvejebringe ny viden på fagområder uden for det teologiske fagområde.

Det må derfor forudsættes, at ny viden på fagområder uden for teologien skal fremskaffes i et samarbejde mellem på den ene side et folkekirkeligt videns- og studiecenter og på den anden side universiteterne og de etablerede forskningsinstitutioner inden for rammerne af forskningsrådets regler.

Organiseringen af et folkekirkeligt videns- og studiecenter skal derfor understøtte gode netværk og samarbejdsrelationer mellem samtlige de interessenter, der fremgår i skemaet i kapitel 3.1. Bemandingen af et folkekirkeligt videns- og studiecenter skal således understøtte kontakten og samarbejdet mellem centeret, folkekirken, folkekirkens uddannelsesinstitutioner og universiteterne, jf. nedenfor.

5.1. Etablering af et tværfagligt miljø

Videns- og studiecenteret skal endvidere medvirke til, at der skabes et frugtbart og stimulerende tværfagligt miljø, hvor ny viden kan tilvejebringes og formidles til glæde for folkekirken og samfundet.

Det kan understøtte etableringen af et tværfagligt miljø, såfremt et folkekirkeligt videns- og studiecenter placeres i tilknytning til Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse i Aarhus eller København. Derved sikres både adgang til et etableret teologisk fagmiljø via FIP og de teologiske fagområder på universiteterne, og der skabes mulighed for en let adgang til andre fagområder på universiteterne som f.eks. sociologi, økonomi, jura, kultur, kommunikation, uddannelse og pædagogik.

Endelig kan der i Aarhus og København forholdsvis let skabes direkte kontakt til en række af folkekirkens praktikere i såvel embeder som organisatoriske enheder, herunder biskop, stiftsøvrighed, provster og provstiuvalg m.v., således at disse i fornødent omfang kan inddrages i videns- og uddannelsescenterets tilvejebringelse af ny viden.

Etableringen af et fagligt miljø kan endvidere understøttes, hvis flere personer får mulighed for at mødes og beskæftige sig med samme emne. Der kan f.eks. være tale om en række præster, der samarbejder om et emne i forbindelse med en fælles studieorlov.

Da folkekirken er så decentraliseret, kan der meget vel opstå behov for overnatningsmuligheder i tilknytning til videns- og studiecenteret.

Aarhus Universitets Gæstehus råder over 17 gæstelejligheder⁸ i universitetets Trøjborg-kompleks, hvor besøgende med tilknytning til et folkekirkeligt videns- og studiecenter vil kunne overnatte for en periode i forbindelse med besøget.

Der kan desuden trækkes på muligheden for, at der i tilknytning til TPC i Løgumkloster er gode muligheder for internatmøder med overnatningsmulighed på TPC (i alt 7 værelser)⁹, og på refugiet i Løgumkloster (i alt 47 værelser)¹⁰.

5.2. Foreløbige overvejelser om bemanning af et videns- og studiecenter

Til at gennemføre det løbende arbejde og for at sikre en koordineret formidling fra et videns- og studiecenter må et sådan center have tilknyttet 3-4 faste medarbejdere, herunder en redaktør af centerets formidlingsflade.

Som anført ovenfor er det naturligt at tænke centeret placeret i tilknytning til FIP i Aarhus eller København. Man kan således forestille sig, at en række af de nuværende medarbejdere tillige får en tilknytning til et folkekirkeligt videns- og studiecenter.

Det er desuden naturligt at drage fordel af folkekirkens digitale infrastruktur med bl.a. inter- og intranet, mulighed for afholdelse af videokonferencer, brug af Skype m.v.

Desuden bør der drages fordel af den almindelige udbredelse af forskellige digitale platforme og den stadigt stigende brug af sociale medier.

Et videns- og studiecenter skal således være let tilgængeligt for hele folkekirken og for andre interesserede.

⁸ Se mere på <http://www.au.dk/fakulteterinstituttermv/andrenheder/gaesthus/>.

⁹ Se mere på <http://www.tpcloegumkloster.dk/studieophold/klostergade-25.html>, samt på <http://www.tpcloegumkloster.dk/studieophold/klostergade-27.html>.

¹⁰ Se mere på <http://www.loegumkloster-refugium.dk/da/OmRefugiet.aspx>.

6. Foreløbige overordnede økonomiske betragtninger

I forbindelse med etableringen af et folkekirkeligt videns- og studiecenter skal der skabes den fornødne budgetmæssige bevilling på fællesfonden til afholdelse af centerets udgifter til løn og drift m.v.

For at et videns- og studiecenter skal kunne løfte sin opgave, må det have en vis volumen, både med hensyn til indhold og med hensyn til bemanning, jf. ovenfor.

Det vurderes på den baggrund, at et videns- og studiecenter forudsætter en selvstændig årlig bevilling på ikke under 5 mio. kr. til løn og drift m.v.

Som anført ovenfor i kapitel 3.2 ventes folkekirken i 2012 at anvende ca. 67 mio. kr. på drift af uddannelses- og efteruddannelsesinstitutioner, hvoraf mellem 10 og 11 mio. kr. alene ventes anvendt på studier og øget viden.

En del af disse midler kan fremover tænkes at indgå som supplement til etablering og drift af et folkekirkeligt videns- og studiecenter.

Man kan bl.a. overveje at lade præsternes studieorlover bidrage til centerets virksomhed på det teologiske område. Det kan f.eks. ske ved, at en del af de i alt ca. 8,5 mio. kr., der årligt fordeles til studieorlover for præster, f.eks. 50%, målrettes projekter fra videns- og studiecenterets emneliste.

Man kan desuden forestille sig, at universitetsforskere efter nærmere aftale kan indgå i dele af centerets virksomhed.

Som anført ovenfor kan man også tænke sig, at centeret modtager økonomiske bidrag fra eksterne sponsorer, f.eks. et eller flere menighedsråd, som ønsker at bidrage økonomisk i forbindelse med gennemførelse af en undersøgelse med udgangspunkt i egne ønsker og behov.

Såfremt et folkekirkeligt videns- og studiecenter etableres i tilknytning til Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse i Aarhus eller København, skabes der mulighed for, at man i højere grad kan fokusere anvendelsen af centerets midler på dets egentlige virksomhed, i stedet for at anvende midlerne på mursten.

Den nødvendige teknologiske infrastruktur i form af pc'er, server, projektor, skanner, kopimaskine, udstyr til afvikling af videokonference m.v. forudsættes anskaffet og supporteret via IT-Kontoret. Udgiften skal afholdes af videns- og studiecenterets driftsbevilling. Udgiften kan ikke på nuværende tidspunkt anslås nærmere, da det er uvist, i hvilken udstrækning der skal anskaffes nyt udstyr, i forhold til at benytte eksisterende udstyr hos Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse i Aarhus eller København.

Der skal også budgetteres løn til centerets 3-4 faste medarbejdere (anslået ca. 2,5 mio. kr. årligt).

Der skal desuden afsættes midler til et mødebudget, så styrelsen for videns- og studiecenteret kan mødes f.eks. 3-4 gange årligt (ca. 80.000 kr. årligt).

7. Udvalgets indstilling

Det indstilles, at ministeren for ligestilling og kirke beslutter, at der skal arbejdes videre med oprettelse af et folkekirkeligt videns- og studiecenter, baseret på en selvstændig årlig bevilling på 5 mio. kr., således at udvalget fortsætter sit arbejde med kommissoriets fase 2 med henblik på at komme med nærmere forslag til de fysiske, organisatoriske og styringsmæssige rammer, herunder med forslag til eventuel lovgivning, således at der kan tages endelig stilling til en eventuel oprettelse af et folkekirkeligt videns- og studiecenter.